

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Христо Маринов Стаменов

Катедра по англистика и американистика, СУ „Св. Климент Охридски“
по дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по научната специалност
Общо и сравнително езиковедие /съпоставително езиковедие /

Автор: Мария Симеонова Багашева-Колева

Тема: Деминутивни корелати в английски, руски и български език /начини на изразяване и честота на употреба/

Научен ръководител: гл.ас. д-р Яна Чанкова

Темата за деминутивността отдавна привлича вниманието на изследователите най-вече при езиците, в които тя намира богат морфологичен израз. Напоследък тя придобива нова актуалност като заема централно място в т.н. „оценъчна морфология“ /*evaluative morphology*/. Дисертантката се насочва към изследване на умалително-гальовните изразни средства в три езика: английски, български и руски. Традиционно общоприетото мнение за английския език е, че в него умалителността е слабо застъпена и почти отсъства, докато в славянските езици, в случая руски и български, тя е богато представена. Изборът на тъкмо тези три езика е оправдан както от типологична гледна точка, така и по отношение на тяхното практическо приложение в международен план и в нашата страна. Работата с езиков материал от три езика /съпоставителните изследвания са най-често двустранни/ повишава сложността на задачата пред дисертанта, тъй като изисква както езикови умения, така и обхващането на по-голям обем специализирана литература. Изследването се базира на преводен корпус, в който английските текстове са оригинални, а българските и руските – техни преводи, което придава посока на анализа и поставя английския език в „привилегировано“ положение. Контрастивистите с подчертано теоретична нагласа гледат с известно подозрение на такъв тип изследвания и настояват за терциум компарационис, който да е независим от изследваните езици. Такива изследвания обаче са широко разпространени и намират лесно приложение в практически области като чуждоезиковото обучение и преводаческата дейност.

Предложеният дисертационен труд съдържа 198 стр., в които влизат: 15 стр. библиография, разделена на Цитирана литература и Библиография; 2 стр. Списък на ексцерпирани източници; приложение от 3 стр. за всеки от анализирани езици, включващо основните модели и съответните цифрови данни за отделните текстове. Текстът включва Увод, три глави: 1/ Същност и характерни особености на категорията

деминутивност; 2/ Деминутивност в различните езици. Лингвистичен обзор; 3/ Анализ на изследвания корпус; и Заключение. В текста са включени и 9 цветни диаграми, които нагледно представят резултатите от статистическия анализ. В дисертацията могат да се видят две неравностойни по обем части: теоретична част, която включва увода и първите две глави, и корпусно-базирана аналитична част – глава трета.

След заявяването на целите и задачите на изследването и методите за постигането им, авторката анализира подробно деминутивността в общолингвистичен план и поотделно за всеки един от включените в изследването езици. М. Багашева-Колева възприема максимално широко разбиране на деминутивността, което стъпва върху семантиката и прагматиката и не се ограничава в един тясно-морфологичен подход. Така наред със синтетичното морфологично изразяване на деминутивността се приема и аналитично изразяване /на първо място синтактична конструкция с прилагателно със значение „малък“/, което е напълно приемливо от функционална гледна точка и особено от позицията на преводача. Включват се и лексеми, чиято семантика съдържа компонент „малък“, коментират се и т.н. лексикализирани деминутиви, повечето от които не са умалителни от синхронна гледна точка. Може да се посочат и примери за увлечение в тази посока. Така англ. думи със съставката *-monger* /с. 56/ се разглеждат сред деминутивите само на основание на пейоративността им, без последната да преминава през някакъв вид умалителност.

Основната задача на централната втора глава на дисертацията е да се достигне до подробно описание на деминутивността в трите изследвани езика на първо място с оглед на нейното формално изразяване. В центъра са словообразователните средства, но далеч не само те, което е в съгласие с възприетия семантичен подход за обособяване на категорията. Обръща се внимание и на възможните за всеки от езиците съчетания на повече от едно изразно средство. Очерталата се картина за отделните езици в общи линии отговаря на очакванията, но има и някои изненадващи констатации. Тук може да се спомене като пример не чак толкова бедната морфология в английския език, както и разнообразието от инвентаризираните изразни средства за този език като цяло. Различните изразни средства са изчерпателно описани и за трите езика. Както е при повечето категоризации, би могло да се мисли и за алтернативни варианти, като например обединяването на някои от категориите в едно. Дисертантката обръща внимание и на количествената страна на

нештата, като предлага цифрови данни, представящи относителния дял на отделните модели на изразяване на деминутивността, където трите езика показват съществени разлики. Тук тя разчита на данните от изследването на своя собствен корпус. Що се отнася до качествения подход към изследваното явление, М. Багашева-Колева се опира на натрупаните досега наблюдения на авторите, занимавали се с тази тематика. Тя показва много добро познаване на съответната литература, като се започне от най-ранните изследвания от началото на миналия век, че дори от преди това, до най-нови публикации. Тук може да се пожелае търсене на по-висока степен на синтезиране на различните гледни точки и мнения и по-висока степен на критичност при тяхното представяне.

До голяма степен оригиналността на едно съпоставително изследване се подсигурава от работата със собствен корпус. Така е и в случая на кандидатката М. Багашева-Колева, която, както вече се каза, работи с обемист преводен корпус от подходящо избрани оригинални и преводни художествени текстове. Това позволява установяването на наличието на едни или други изразни средства в областта на деминутивността във всеки от трите сравнявани езика, а със средствата на статистиката да се определи относителната тежест на всяко от тези средства за всеки език. Така се получава по-конкретна и пълна картина за английския, българския и руския език поотделно. Същевременно се открива възможността за съпоставка между анализиранияте езици, каквато е направена в дисертацията. Тъкмо в описанието на разнообразните изразни средства на деминутивността в трите изследвани езика и в съпоставките между тях може да се види и приносът на тази дисертация. Авторката показва умения за успешно изграждане на академичен текст на английски език. Авторефератът представя адекватно дисертационния труд и работата извършена от докторантката.

В заключение, смятам, че дисертационният труд представен от Мария Симеонова Багашева-Колева отговаря на изискванията за придобиване на научната и образователна степен „доктор“ и съответства на профила на научната специалност „Общо и сравнително езикознание /съпоставително езикознание/“ и препоръчвам на научното жури да гласува за присъждането на тази степен.

Януари, 2015 г.

Доц. д-р Христо М. Стаменов